Länsstyrelsen
Örebro län
Michael Andersson
Direkt: 019-19 35 60
michael.andersson@lansstyrelsen.se

BESLUT
2011-05-30

Dnr: 5112-00070-2010

Enligt sändlista

Bilagor:
1. Sändlista
2. Hur man överklagar

Länsstyrelsens i Örebro län beslut om och föreskrifter för utvidgning av naturreservatet Kanterboda i Örebro kommun m.m.

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen fastigheten Örebro Kalkberget 3:2 samt del av fastigheten Örebro Arbohyttan 3:2 samt de delar av fastigheterna Örebro Naddeboda 2:3 och 2:7 vilka är under reglering till Örebro Kalkberget 3:2 som naturreservat. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad beslutskarta nr 1 och med de gränser som slutligen märks ut i fält.

Syftet med reservatet

Syftet med den utvidgade delen av Kanterboda naturreservat är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, att skydda, återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. I reservatet ska kalkpåverkad boreonemoral skog och våtmark, särskilt naturtyperna kalkbarrskog, kalktallskog och rikkärr, skyddas och bevaras och kunna återställas och nyskapas. Typiska arter knutna till naturtyperna ska bevaras och reservatet ska skötas så att arternas fortlevnad garanteras. Särskilt skyddsvärda arter i reservatet är idegran, samt djur, växter och svampar som är knutna till kalkpåverkad mark och klippor i skog och våtmark. Ett underordnat syfte är även att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Genom att styra besökare med leder, spänger och dylika anordningar kan området göras mer tillgängligt och allmänheten kan se och uppleva områdets naturmiljöer och arter utan att naturreservatets huvudsyfte påverkas negativt.

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2011-05-30 Dnr: 5112-00070-2010

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998: 1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter skall gälla inom naturreservatet.

Utöver vad som följer av annan lagstiftning är det förbjudet att:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

1. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, bedriva täkt av något slag eller bedriva annan verksamhet som påverkar eller förändrar områdets terrängformer,
2. anlägga väg, stig, led, uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster eller liknande,
3. skyddsdika, rensa dike, kulvertera dike, dämma eller utföra annan åtgärd som påverkar eller förändrar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
4. dra fram mark- eller luftledning,
5. uppföra, utöka eller förändra byggnad eller annan anläggning,
6. kalka, gödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. utföra något slag av skogsavverkning eller skogsvårdsåtgärd, fälla enstaka träd samt samla ihop, föra bort eller upparbeta döda stående eller liggande träd eller träddelar,
8. uppföra jakttorn eller jaktpass, röja siktgator eller stödutfodra vilt.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren eller den förvaltaren utser att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan, enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot av länsstyrelsen utförda eller beställda undersökningar av djur, växter, svampar, mark- och vattenförhållanden, insamling av material för artbestämning, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom reservatet, som behövs i uppföljningssyfte.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 28 juni 2011.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter förpliktas att tåla

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar,
2. uppsättande och underhåll av informationstavlor om reservatet,
3. planering och genomförande av skötsel och restaurering av biotoper genom avverkning, gallring, röjning, ringbarkning av träd, bränning, slåtter inom område markerat på på beslutskarta nr 2 i detta beslut,
4. planering och genomförande av återställning av skadad hydrologi genom lagning av körskador på mark och igenläggning av dike med grävmaskin eller liknande inom område markerat på beslutskarta nr 3 i detta beslut,
5. anläggande av parkeringsplats dimensionerad för 4 personbilar invid allmän väg på fastigheten Kalkberget 3:2,
6. anläggande av rastplats för besökare på fastigheten Kalkberget 3:2,
7. anläggning, utmärkning och underhåll av gångstig för besökare från parkeringsplats till och runt det stora rikkärret på fastigheten Kalkberget 3:2,
8. genomförande av undersökningar av djur, svampar och växter, samt av mark- och vattenförhållanden,
9. körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder,
10. guidning av grupper av besökare.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet

Det är förbjudet att

1. göra åverkan på mark och klippor,
2. göra upp eld annat än på angiven plats,
3. fälla, skada eller bortföra levande eller döda träd och buskar,
4. gräva upp eller på annat sätt skada träd, buskar eller andra växter,
5. framföra cykel eller motordrivet fordon i terrängen,
6. utan länsstyrelsens tillstånd samla in mossor, lavar och svampar som växer på sten, träd eller ved,
7. utan länsstyrelsens tillstånd anordna orienteringskontroller eller snitslade spår,

8. utan länsstyrelsens tillstånd sätta upp anslag, skylt, inskrift eller liknande.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren eller den förvaltaren utser att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan, enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot av länsstyrelsen utförda eller beställda undersökningar av djur, växter, svampar, mark- och vattenförhållanden, insamling av material för artbestämning, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom reservatet, som behövs i uppföljningssyfte.

Föreskriften enligt punkten 5 ska inte utgöra hinder mot uttransport av fällt vilt med älgdragare eller fyrhjulsmotorcykel på fastmark där skador ej kan förväntas.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot allmänhetens plockning av matsvampar och bär.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Dessa ordningsföreskrifter träder i kraft den den 28 juni 2011.

Angående fastställande av skötselplan

Skötselplan för reservatet avses fastställas under 2011 i ett separat beslut, efter remiss till berörda sakägare. Länsstyrelsen har upphandlat uppdraget att utreda områdets markanvändningshistoria, hydrologiska förhållanden och behov av restaurerande åtgärder för områdets hydrologi, samt ta fram förslag till lämpliga skötselåtgärder för de områden som utpekas i beslutskartorna 2 och 3 i detta beslut. Innan denna kunskapsinsamling är gjord är det svårt att fastställa en skötselplan, varför Länsstyrelsen bedömer att det finns särskilda skäl att avvakta med fastställande av skötselplan.

Upplysningar om övriga förhållanden och lagstiftning som påverkar reservatsområdet

Enligt Jaktlagen (1987:259) § 6 gäller följande: Under tiden 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar

hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Kulturlämningar, t ex kalkbrottet, skyddas i kapitel 2 i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Kanterboda
Län:	Örebro län
Kommun:	Örebro
Församling:	Vintrosa
Fastigheter:	Arbohyttan 3:2 och Kalkberget 3:2
Lägesbeskrivning:	1,5 km SV om Garphyttan
Topografisk karta:	10E NO, 10F NV
Ekonomisk karta:	10E 5j, 10E 4j, 10F4a, 10F5a
Naturgeografisk region:	Låglänta skogslandskapet N om Limes Norl.
Kulturgeografisk region:	Mälardalens odlingsbygder
Areal:	42 ha varav 35 ha produktiv skogsmark (24 ha värdekärna, 6 ha skyddszon, 10,8 ha utvecklingsmark, 0,8 ha arronderingsmark)
Markägarkategori:	Naturvårdsverket samt enskild
RegDOS-id:	2000218
Förvaltare:	Länsstyrelsen

BESKRIVNING AV OMRÅDET OCH DESS NATURVÄRDEN

Geologi

Kilsbergen utgörs av ett urbergsblock, avsatt och upphöjt i förhållande till omgivningarna genom förkastningar på flera sidor. De egentliga Kilsbergen består helt av urberg. Förutom malmförande leptiter finns i i södra Kilsbergen ett stort massiv av filipstadsgranit och i norra Kilsbergen ett av Örebrogranit. Dessutom förekommer diabasgångar och urkalksten, framför allt längs den östra förkastningens fot.

Den största urkalksförekomsten i Kilsbergens östra förkastning finns vid Lannafors. Ingen annanstans i Kilsbergen finns urkalken hela vägen från bergets topp (Limberget/Kalkberget) och till bergets fot (Lannaforskärret).

Det gör platsen i sig geologiskt unik för Kilsbergen och såvitt känt för länet som helhet.

Hydrologi
Den långa sluttningen mellan Kalkberget och Lannaforskärret är tydligt påverkad av ett omfattande flöde av ytligt markvatten. Ingen annanstans i länet finns dokumenterat ett så stort område med motsvarande kombination av stark kalkpåverkan och ytligt flöde av rörligt markvatten.

Vid 1900-talets början fanns ett flertal rikkärr vid foten av Kilsbergens östra sida. Genom den rikkärrsinventering som bedrivits inom åtgärdsprogram för hotade arter kan vi konstatera att av dessa rikkärr på urkalken vid Kilsbergens östra fot endast återstår Lannaforskärret (även kallat Limbergskärret och Hagalundskärret), övriga är dikade och uppodlade.

Lannaforskärret är ett av länets största kvarvarande rikkärr överhuvudtaget. Det består egentligen av två öppna kärr, båda med stor artrikedom. Kärren bedöms enligt Våtmarksinventeringens metodik tillhöra klass 1, dvs högsta naturvärde. Eftersom kärren matas av kalkförande ytligt markvatten som flödar längs sluttningen i väster är en ostörd hydrologi i sluttningen av stor vikt för att bevara rikkärren långsiktigt.

Skog
Skogen domineras helt av kalkbarrskog. Äldre kalkbarrskog är en i Örebro län sällsynt och hotad naturtyp som därför är nationellt prioriterad för långsiktigt skydd. Värdekärnorna som redovisas på bilagd karta omfattar huvudsakligen äldre kalkbarrskog. I de fall mindre delar av yngre bestånd ingår har även dessa bedömts ha höga naturvärden genom indikatorer, strukturer och dokumenterade förekomster av djur och växter som vanligen förekommer i äldre skogsmiljöer och är känsliga för avverkningar.

Flora
Floran i området är mycket artrik. Här finns arter knutna till många olika livsmiljöer och underlag, både till torra, varma och solbelysta biotoper och till mörka, kalla och fuktiga biotoper. Den starka kalkpåverkan ger i sig en mycket stor artrikedom av kärlväxter, mossor och svampar. Därför ingår en hög andel indikatorarter för biotoper med höga naturvärden och ett stort antal rödlistade (sårbara eller nära hotade) arter (se artlista). Grunden för den rika floran är den mångformiga miljö som sträcker sig från den högre nivån vid Kalkberget till den lägsta nivån bestående av Lannaforskärret. Floran har som helhet ett mycket högt bevarandevärde. Svampfloran är särskilt anmärkningsvärd med många rödlistade arter.

Fauna
Områdets fauna är inte närmare undersökt, men mångfalden av biotoper, den höga andelen lövträd, ädellövträd, ovan nämnda naturgivna förutsättningar och interna strukturer i biotoperna indikerar att även faunan har förutsättningar att vara artrik. Vid naturvärdesbedömningar används ofta indikatorer. Det har visats i många studier att vissa strukturer, t ex död ved och hög lövandel, korrelerar med hög artrikedom i svenska skogar. Detta stämmer enligt Länsstyrelsens erfarenhet även i Kilsbergens skogsmiljöer. Faunan längs Kilsbergens östvända förkastningsbrant har undersökts i närliggande områden, t.ex. i Garphyttans nationalpark. Generellt kan sägas att dessa trakter är bland de mest artrika som finns i Örebro län. Exempel på djurarter som även de indikerar hög biologisk mångfald är mindre hackspett och kalkkärrsgrynsnäcka. Mindre hackspett har observerats i lämplig häckningsmiljö norr om Kalkberget och den senare finns i Lannaforskärret, tillsammans med en i övrigt artrik och skyddsvärd snäckfauna. Kalkkärrsgrynsnäcka och dess livsmiljöer omfattas av artskyddsförordningens fridlysningsregler genom att arten ingår i EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 2.

Rödlistade arter och signalarter
Områdets artrikedom är stor, vilket nedan illustreras genom angivande av kända rödlistade arter och signalarter, vilka utgör en viktig del av grunden för Länsstyrelsens ställningstagande i bedömningen av områdets naturvärden. Arterna är också vägledande för reservatets skötselinriktning. Rödlistade arter anges med förkortningen för rödlistekategori inom parentes efter artnamnet (NT = nära hotad, VU = sårbar).

Arter som förekommer i värdekärnor på fastigheten Örebro Arbohyttan 3:2, inom utvidgad del av naturreservatet Kanterboda,
Rödlistade arter: Albatrellus citrinus gul lammticka (VU), Anastrophyllum hellerianum vedtrappmossa (NT), Antrodia pulvinascens veckticka (NT), Brachythecium tommasinii späd hårgräsmossa (NT), Carex hartmanii hartmanstarr (VU), Carex hostiana ängsstarr (NT), Carex pulicaris loppstarr (VU), Cortinarius cupreorufus kopparspindling (VU) Dendrocopos minor mindre hackspett (NT), Geastrum quadrifidum fyrflikig jordstjärna (NT), Gomphus clavatus violgubbe (VU), Gyalecta subclausa liten kraterlav (NT), Neckera besseri rundfjädermossa (NT), Hydnellum auratile brandtaggsvamp, (VU), Lentaria epichnoa vit vedfingersvamp (NT), Phellinus nigrolimitatus gränsticka (NT), Phellinus pini tallticka (NT), Phellodon niger svart taggsvamp (NT), Ramaria mairei blek fingersvamp (VU), Sclerophora peronella liten blekspik (NT). **Signalarter:** Actaea spicata svart trolldruva, Anemone hepatica blåsippa, Anomodon viticulosus grov baronmossa, Calicium parvum liten spiklav, Carex remota skärmstarr, Carex elongata rankstarr, Cirsium helenioides brudborste, Cortinarius venetus olivspindling, Crepis paludosa kärrfibbla,

Daphne mezereum tibast, Epipactis helleborine skogsknipprot, Frullania tamarisci klippfrullania, Geastrum fimbriatum fransig jordstjärna, Graphis scripta skriftlav, Herzogiella seligeri stubbspretmossa, Homalia trichomanoides trubbfjädermossa, Homalothecium sericeum guldlockmossa, Hydnellum peckii skarp dropptaggsvamp, Hylocomiastrum umbratum mörk husmossa, Hypogymnia farinacea grynig filtlav, Lactarius scrobiculatus svavelriska, Lathrea squamaria vätteros, Lathyrus vernus vårärt, Leptogium lichenoides traslav, Listera ovata tvåblad, Mnium stellare blek stjärnmossa, Neckera complanata platt fjädermossa, Nowellia curvifolia långfliksmossa, Paris quadrifolia ormbär, Phaeocalicium praecedens stor kvistspik, Porella cordaeana stenporella, Rhytidiadelphus loreus västlig hakmossa, Rhytidiadelphus subpinnatus skogshakmossa, Russula queletii krusbärskremla, Sanicula europaea sårläka, Sarcodon imbricatus s.str. fjällig taggsvamp, Taxus baccata idegran, Tortella tortuosa kalkkrusmossa, Tricholoma aurantium brandmusseron, Ulota crispa krusig ulota, Viola mirabilis underviol.

Övriga arter som förekommer i värdekärnor inom utvidgad del av naturreservatet Kanterboda

Rödlistade arter: Calypogeia azurea blå säckmossa (NT), Pycnoporellus fulgens brandticka (VU), Tayloria tenuis liten trumpetmossa (NT), Vertigo geyeri kalkkärrs-grynsnäcka (NT). **Signalarter:** Antitrichia curtipendula fällmossa, Arthonia leucopellea kattfotslav, Arthonia spadicea glansfläck, Arthonia vinosa rostfläck, Bazzania trilobata stor revmossa, Botrychium lunaria låsbräken, Cantharellus aurora brandgul trumpetsvamp, Cardamine bulbifera tandrot, Carex loliacea repestarr, Corallorhiza trifida korallrot, Eriophorum latifolium gräsull, Gyrodon lividus alsopp, Herzogiella striatella trind spretmossa, Hydnellum ferrugineum dropptaggsvamp, Hypogymnia farinacea grynig blåslav, Jungermannia leiantha rörsvepemossa, Lecanactis abietina gammelgranslav, Leucobryum glaucum blåmossa, Neottia nidus-avis nästrot, Odontoschisma denudatum kornknutmossa, Oxyporus corticola barkticka, Palustriella decipiens nordtuffmossa, Philonotis calcarea kalkkällmossa, Plagiothecium undulatum vågig sidenmossa, Thelypteris palustris kärrbräken, Trichocolea tomentella dunmossa.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Området har uppmärksammats i många olika inventeringar för en artrik och skyddsvärd flora och sina speciella naturtyper, vilka starkt betingas av kalkberggrunden och av de hydrologiska förhållandena i den nedre delen av Kilsbergens förkastningssluttning. Redan den 1936 förklarade Länsstyrelsen alla inom fastigheterna Kalkberget nr 3 och Förvaringsberget nr 2 växande idegranar fridlysta som naturminnesmärken. Den kalkgynnade landmolluskfaunan respektive den kalkgynnade mossfloran uppmärksammades av växt- och djurgeografer under 1940-talet. I samband med en naturinventering av Örebro kommun 1973 avgränsade Länsstyrelsen det huvudsakliga växt-

området för idegran, vilket fredades i naturreservatet Kanterboda 1980. Samtidigt bildades naturreservatet Kalkberget, för att bevara ett område ängstallskog och lundartad blandskog med kalkgynnad flora. Svampfloran har därefter, av lokala svampexperter, påvisats omfatta många ovanliga och kalkgynnade skyddsvärda arter. Floran i skogsområdena och rikkärren mellan naturreservaten Kanterboda och Kalkberget kartlades och beskrevs inom ramen för en naturvärdesinventering av hela Kilsbergen 1996-97 av Örebro kommun och naturvårdsföreningen Hopajola. Området bedömdes ha högsta naturvärde och vara mycket skyddsvärt. Rikkärret Lannaforskärret uppmärksammades i den nationella våtmarksinventeringen 1998, som ett naturvårdsobjekt av högsta nationella klass. Området mellan naturreservaten Kanterboda och Kalkberget inventerades av Länsstyrelsen under 2003 med avseende på naturvärden. Särskilt värdefullt bedömdes rikkärret Lannaforskärret och den äldre kalkpåverkade skogen och sumpskogen i området vara. Mot bakgrund av områdets höga naturvärden avgränsade Länsstyrelsen ett förslag till naturreservat under vintern 2003/2004. Förslaget godkändes för reservatsbildning av Naturvårdsverket i januari 2004, till kvalitet och omfattning. Länsstyrelsens styrelse fastslog i plan för reservatsbildningen 2005 att Lannaforskärret-området skulle bli naturreservat 2008. Den planerade utvidgningen av reservatsområdet berörde 2004 fem fastigheter. Kontakter med samtliga berörda markägare inleddes under våren 2004 och förhandlingar inleddes småningom för tre av de berörda fastigheterna. Tre avtal om markåtkomst slöts t o m 2010, varvid staten förvärvade delar av tre fastigheter i områdets östra del. Rörande Arbohyttan 3:2 träffades inget avtal, då markägaren motsatte sig reservatsbildningen. Förslaget till reservatsskydd för det berörda området framfördes av Länsstyrelsen till markägaren första gången i januari 2004. I mars 2008 lät markägaren avverka en nyckelbiotop inom det föreslagna reservatsområdet. Länsstyrelsen bedömde då att markägaren saknade intresse av att slå vakt om naturmiljön i området och att det saknades möjlighet att nå samförstånd kring behovet av skydd för områdets naturvärden. Länsstyrelsen fattade därefter beslut om interimistiskt förbud mot skogsavverkning m.m. gällande t o m 2011-03-18 (dnr: 5112-14704-2007), för att hindra uppkomsten ytterligare skador på det föreslagna reservatsområdets naturvärden. Förbudet överklagades av markägaren och fem andra personer (dnr: 5112-14707-2007). Regeringen avslog överklagandena, men avkortade förbudstiden med ett år (ärendenr M2008/1514/F/M). En förnyad besiktning och bedömning av området utfördes av Länsstyrelsens tjänstemän under 2008, för att avgöra vilken avgränsning av området som var lämplig efter avverkningen. Länsstyrelsen bedömde bl a att det fanns ett stort behov av en hydrologisk skyddszon för att bevara naturvärdena i rikkärr och sumpskog, samt att naturvärdena i delar av området i Länsstyrelsens inventering 2003 hade underskattats,

varför andelen värdekärna visade sig vara större än vad som tidigare uppmärksammats. Under perioden 2007-2010 ökade kunskaperna om områdets höga naturvärden genom bl a nya fynd av rödlistade arter i områdets kalkbarrskogar och rikkärr. Den ökade kunskapen har insamlades dels vid Länsstyrelsens tjänstemäns besök i området och dels genom uppgifter från kunniga amatörbotanister, som rapporterat sina observationer i det internetbaserade rapportsystemet Artportalen. Bilden av områdets naturvärden har därför kompletterats och förstärkt Länsstyrelsens tidigare bedömning. Arealen skyddsvärd skog och våtmark har även kartlagts noggrannare inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter i inventeringar av rikkärr och kalktallskog. Länsstyrelsen beslöt därför att gå vidare med reservatsbildningen, med oförändrad avgränsning av det föreslagna reservatsområdet. I maj 2008 sände Länsstyrelsen sitt förslag till beslut om bildande av naturreservat samt föreskrifter på remiss. Yttranden inkom från Bergstaten, Örebro läns museum, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, och Örebro kommun, samtliga positiva eller utan invändningar mot förslaget. Markägaren till Arbohyttan 3:2 mottog inte förslaget och inkom inte med något yttrande. Våren 2009 ansökte markägaren hos Länsstyrelsen om tillstånd att utföra omfattande skogsbruksåtgärder inom det interimistiskt skyddade området (dnr: 5212-06875-2009). Länsstyrelsen avslog ansökan. Markägaren överklagade Länsstyrelsens beslut till Miljödomstolen (Mål nr: 4000-09). Miljödomstolen gjorde en mindre ändring i Länsstyrelsens beslut men avslog i övrigt överklagandet. Markägaren överklagade domen till Miljööverdomstolen, vilken inte tog upp ärendet till prövning. Länsstyrelsen sände i september 2009 förslaget till beslut om bildande av naturreservat för yttrande till markägaren än en gång. Markägaren inkom med yttrande där han motsatte sig bildande av reservatet. Länsstyrelsen fattade därefter beslut om bildande av naturreservat 2009-10-26 (dnr 5112-03267-2004). Markägaren och Anders Schakt AB samt Örebro läns orienteringsförbund överklagade beslutet (dnr 5112-22231-2009). Länsstyrelsen förlängde det interimistiska förbudet mot skogsbruksåtgärder med ett år t o m 2011-03-18 (dnr 5112-01165-2010). Beslutet överklagades av markägaren (dnr 5112-02037-2010). Regeringen upphävde 2010-12-16 Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservat och återförvisade ärendet för förnyad handläggning. Regeringen konstaterade att det fanns flera oklarheter och otydligheter avseende avgränsningen av reservatet och vilka naturvärden som kvarstod efter avverkningen (ärendenr M2009/4241/F/M). Regeringen avslog markägarens överklagan av det interimistiska förbudet och konstaterade att det bör ligga kvar under den tid det krävs för Länsstyrelsen att utföra en närmare utredning och bedömning av behovet av reservatet. Regeringen konstaterade att det av handlingarna i ärendet framgick att åtminstone delar av reservatsområdet har höga naturvärden (ärendenr M2010/2086/F/M).

Förnyad dialog mellan Länsstyrelsen och markägaren till Arbohyttan 3:2 inleddes i januari 2011. Markägaren krävde att inga restriktioner och inget reservatsbeslut skulle omfatta det aktuella området. Genom en skrivelse från Holmen Skog AB framförde markägaren den 14 januari 2011 önskemål om att fr o m mars 2011 kunna återuppta och utföra skogsavverkningar inom berört område (dnr 5112-00141-2011). Till följd av Regeringens beslut gjorde Länsstyrelsen i januari 2011 en ny utredning av skyddsbehovet vid Kanterboda. Utredningen sammanfattade den kunskap som tillkommit sedan Länsstyrelsens kunskapssammanställning 2003 och utvärderade behovet av områdesskyddet, samt lämplig omfattning av ett skyddat område utifrån aktuell naturvårdsbiologisk kunskap om förekommande rödlistade arters och skyddsvärda naturtypers ekologi. Länsstyrelsens slutsats i utredningen är att området, trots avverkning av en nyckelbiotop, alltjämt har mycket höga naturvärden och är högt prioriterat för långsiktigt formellt skydd. Länsstyrelsen redovisade skriftligen sin utredning och ställningstagande rörande områdets naturvärden och dess skyddsbehov i en pm till markägaren, samt erbjöd honom möjlighet att lämna synpunkter på avgränsningen av ett formellt långsiktigt skyddat område. Med stöd av Regeringens beslut förlängde länsstyrelsen det interimistiska förbudet med ett år t o m 2012-03-18 (dnr 5112-00277-2011). Länsstyrelsen redovisade sin tidsplan för ärendets fortsatta handläggning för markägaren i slutet av januari 2011, och lämnade skriftlig information om hur urval och prioritering av områden för långsiktigt formellt skydd görs, samt varför och hur staten arbetar med skydd av natur. Länsstyrelsen inhämtade synpunkter från Anders Schakt AB angående hur bergkrossverksamhetens behov kan tillgodoses vid utformningen av naturreservatet. Länsstyrelsen gjorde därefter vissa ändringar i förslaget till avgränsning, utifrån den förnyade bedömningen av områdets behov av skydd och avgränsningen av reservatsområdet och utifrån de synpunkter som framkom i dialogen med Anders Schakt AB. Vissa ändringar gjordes även avseende de föreslagna föreskrifterna. Det omarbetade förslaget sändes därefter på remiss till alla kända sakägare m fl. Inkomna yttranden har sammanfattats i särskild pm.

Samråd med Örebro kommun har skett.

Enligt 4-5 §§ förordningen (2007: 1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska förvaltningsmyndigheter under regeringen göra en konsekvensutredning av föreslagna föreskrifter. Om en myndighet bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning får myndigheten besluta föreskrifter utan att vidta en sådan utredning. Länsstyrelsen har bedömt att de föreslagna föreskrifterna enligt miljöbalken 7 kap. 5 och 30 §§ innebär så

begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Området Kalkberget-Kanterboda-Lannaforskärret utgör riksintresse för naturvården (NRO 18051) enligt MB 3 kap. Utpekandet har sin grund i att området är kalkpåverkat och har en synnerligen rik flora och evertebratfauna (ryggradslösa djur), samt bergbranter och rikkärr. Kalkbarrskogar och rikkärr är sällsynta och skyddsvärda naturtyper. De hyser stor biologisk mångfald och ett stort antal rödlistade eller sällsynta växter och djur. En betydande andel av den europeiska utbredningen av skogstypen kalkbarrskog är lokaliserad till Sverige. Enligt *Nationell strategi för långsiktigt formellt skydd av skog* (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen 2005) har Sverige därför ett internationellt ansvar för bevarandet av skogstypen i Europa. Kalkbarrskog är därför utpekad som en prioriterad skogstyp för långsiktigt formellt skydd.

Området Kalkberget-Kanterboda-Lannaforskärret är beläget i en *skoglig värdetrakt* i Kilsbergen, utpekad i enlighet med *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. En värdetrakt avser "ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden". Utpekandet har gjorts av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen i den regionala strategin för formellt skydd av skog i Örebro län. Enligt den nationella strategin ska de områden som tillhör prioriterade skogstyper, ingår i värdetrakt eller kluster (dvs har hög ekologisk funktionalitet) och inrymmer värdekärnor av hög kvalitet prioriteras för formellt skydd. Länsstyrelsen konstaterar att det föreslagna området väl motsvarar alla tre grundkraven enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Enligt nationella *Åtgärdsprogram för hotade arter* ska vissa hotade biotoper och/eller arter prioriteras för skydd och andra naturvårdande åtgärder. Av dessa konstaterar Länsstyrelsen att *kalktallskog*, *rikkärr*, *kalkkärrsgrynsnäcka* och *violgubbe* förekommer inom området Kalkberget-Kanterboda-Lannaforskärret (Naturvårdsverkets rapporter nr 5967, 5601 och 5638). Åtgärdsprogrammet för rikkärr fastslår t ex visionen att samtliga rikkärr i framtiden ska ha en ostörd hydrologi, samt målet att samtliga 141 i dag oskyddade objekt med rikkärr i *Myrskyddsplan för Sverige* ska ha ett långsiktigt skydd senast 2010.

Våtmarkerna inom området utgörs av rikkärr och blandsumpskog på kalkpåverkad mark, båda är våtmarkstyper av högt skyddsvärde såväl regionalt som nationellt. Sverige är det medlemsland i EU som har störst areal rikkärr. Enligt Länsstyrelsens regionala rikkärrsinventering har Lannaforskärret hög prioritet för långsiktigt skydd. Det har också högsta värde i den nationella Våtmarksinventeringen. Lannaforskärret ingår som ett prioriterat skyddsobjekt i *Myrskyddsplan för Sverige*. I den nationella strategin för miljömålet Myllrande våtmarker ges uppdrag till Länsstyrelsen att senast 2015 säkerställa att området får ett långsiktigt skydd.

De inom området förekommande arterna större vattensalamander och kalkkärrsgrynsnäcka är utpekade som särskilt skyddsvärda arter enligt bilaga 2 i EU:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EEG).

Länsstyrelsen bedömer att områdets särpräglade och mångformiga topografi, geologi och hydrologi har format en mosaik av kalkpåverkade biotoper, från torra kalkhällmarker till rikkärr, som utgör en sammanhållen naturmiljö vilken saknar motstycke i Kilsbergen och i länet som helhet.

Länsstyrelsen finner att området Kalkberget-Kanterboda-Lannaforskärret väl uppfyller de krav som ställs enligt nationella riktlinjer för att prioriteras för långsiktigt skydd.

Länsstyrelsen bedömer att föreliggande avgränsning och funktionsindelning av reservatsområdet är lämplig för bevarandet av områdets naturvärden. (Den utvidgade delen av reservatsområdet omfattar 24 hektar värdekärna, 6 hektar skyddszon, 10,8 hektar utvecklingsmark och 0,8 hektar arronderingsmark.) Länsstyrelsen konstaterar att reservatsområdet bl a bör innefatta ett hygge på drygt fem hektar, viket utgör en hydrologisk skyddszon för de nedströms belägna rikkärren. Hygget är beläget på kalkberggrund i en sluttning med rörligt markvatten (diffusa källflöden) som matar vatten till rikkärren (värdekärnor). Länsstyrelsen bedömer att delområdet har avgörande hydrologisk betydelse för rikkärrens vattentillförsel och att det därför är av stor vikt att avlysa skogsbruk från skyddszonen. Därvid upphör hoten från skyddsdikning, markberedning och körskador. Att vidare låta skog växa upp på den hydrologiska skyddszonen bedöms vara av stor betydelse för stabiliteten av lokalklimatet i intilliggande sumpskog (värdekärna). Markförhållanden, kalkpåverkan, hydrologi och närhet till befintliga värdekärnor ger vidare goda förutsättningar för hygget att utvecklas till ett skogsområde med höga naturvärden på längre sikt. Av arronderingsskäl vore det därtill olämpligt att utesluta hygget ur reservatsområdet.

Länsstyrelsen bedömer att områdets naturvärden i skogsmark bevaras bäst genom att skogen lämnas för fri utveckling, medan rikkärren kräver viss aktiv skötsel och eventuellt hydrologiska restaureringsåtgärder. Genom att lämna befintliga hyggen, som tagits upp på de hydrologiska skyddszonerna, för fri utveckling återskapas på lång sikt kalkbarrskog och örtrik sumpskog.

De särskilda naturvärden som här beskrivits skulle, vid normalt skogsbruk och exploaterande verksamheter som förändrar geologi och hydrologi samt utan viss naturvårdande skötsel, gå förlorade. För att uppnå ett långsiktigt säkerställande av dessa naturvärden och av naturvårdande skötsel, är det nödvändigt att området förklaras som naturreservat. Beslutet säkerställer även att besökande allmänhet kan ledas så att störningar och slitage, som kan utgöra hot mot naturvärdena, minimeras

Beslutet följer de riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål.

Beslutet strider inte mot kommunal detaljplan och är i överensstämmelse med kommunal översiktsplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen, enligt den information Länsstyrelsen fått av Sveriges geologiska undersökning. Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

Vid en avvägning, enligt 7 kap 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om naturreservat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2011-05-30

Dnr: 5112-00070-2010

Detta beslut kan överklagas. (Se bilaga 2.)

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Rose-Marie Frebran. I den slutliga handläggningen har dessutom deltagit länsråd Kjell Unevik, länsjurist Johan Strandberg, avdelningsschef Magnus Eklund, enhetschef Johan Wretenberg och handläggare Michael Andersson, föredragande.

Rose-Marie Frebran

Michael Andersson

Beslutskarta 1 för utvidgning av naturreservatet KANTERBODA, Örebro kommun

Beslutsdatum 2011-05-30
Dnr 5112-00070-2010

Reservatsgräns

Naturreservaten Kanterboda och Kalkberget enligt beslut 1980-03-31

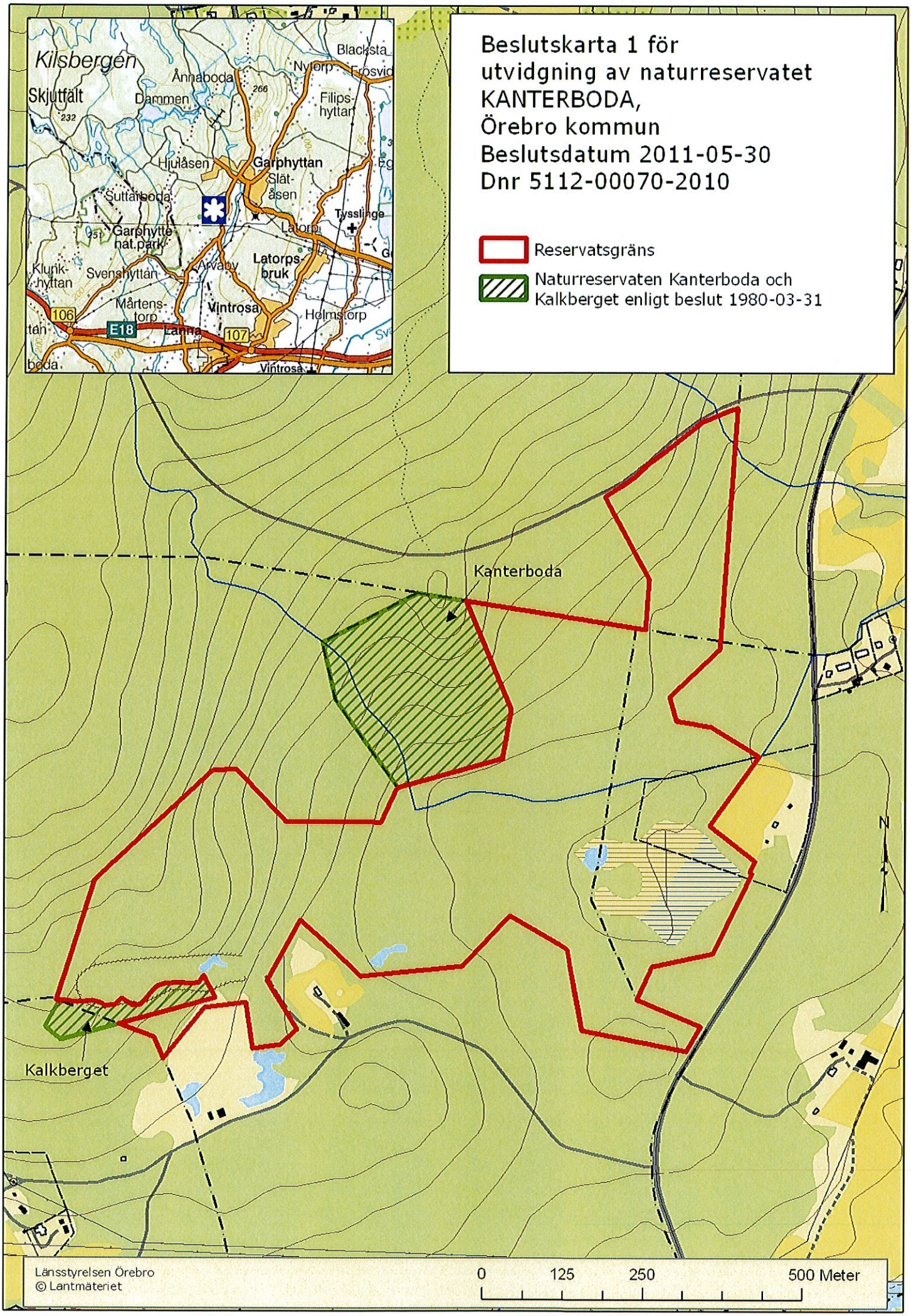

Beslutskarta 2 för utvidgning av naturreservatet KANTERBODA, Örebro kommun

Beslutsdatum 2011-05-30

Dnr 5112-00070-2010

Reservatsgräns

Område som omfattas av föreskrift B 3, ang. skötsel och restaurering av biotoper genom avverkning, gallring, röjning, ringbarkning av träd, bränning, slåtter.

Naturreservaten Kanterboda och Kalkberget enligt beslut 1980-03-31

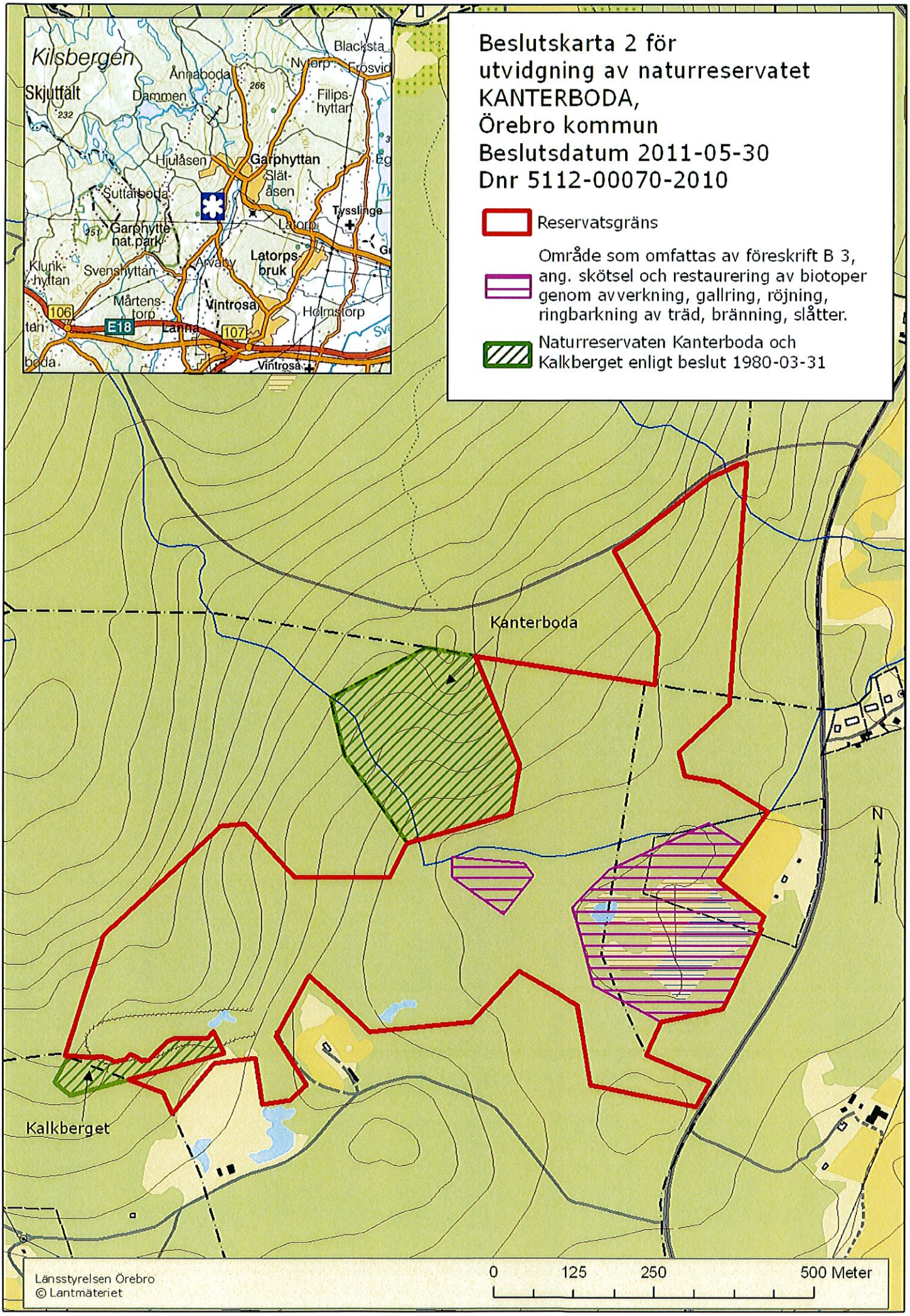

Länsstyrelsen Örebro
© Lantmäteriet

Beslutskarta 3 för utvidgning av naturreservatet KANTERBODA, Örebro kommun

Beslutsdatum 2011-05-30

Dnr 5112-00070-2010

- Reservatsgräns
- Område som omfattas av föreskrift B 4, ang. hydrologisk restaurering
- Naturreservaten Kanterboda och Kalkberget enligt beslut 1980-03-31

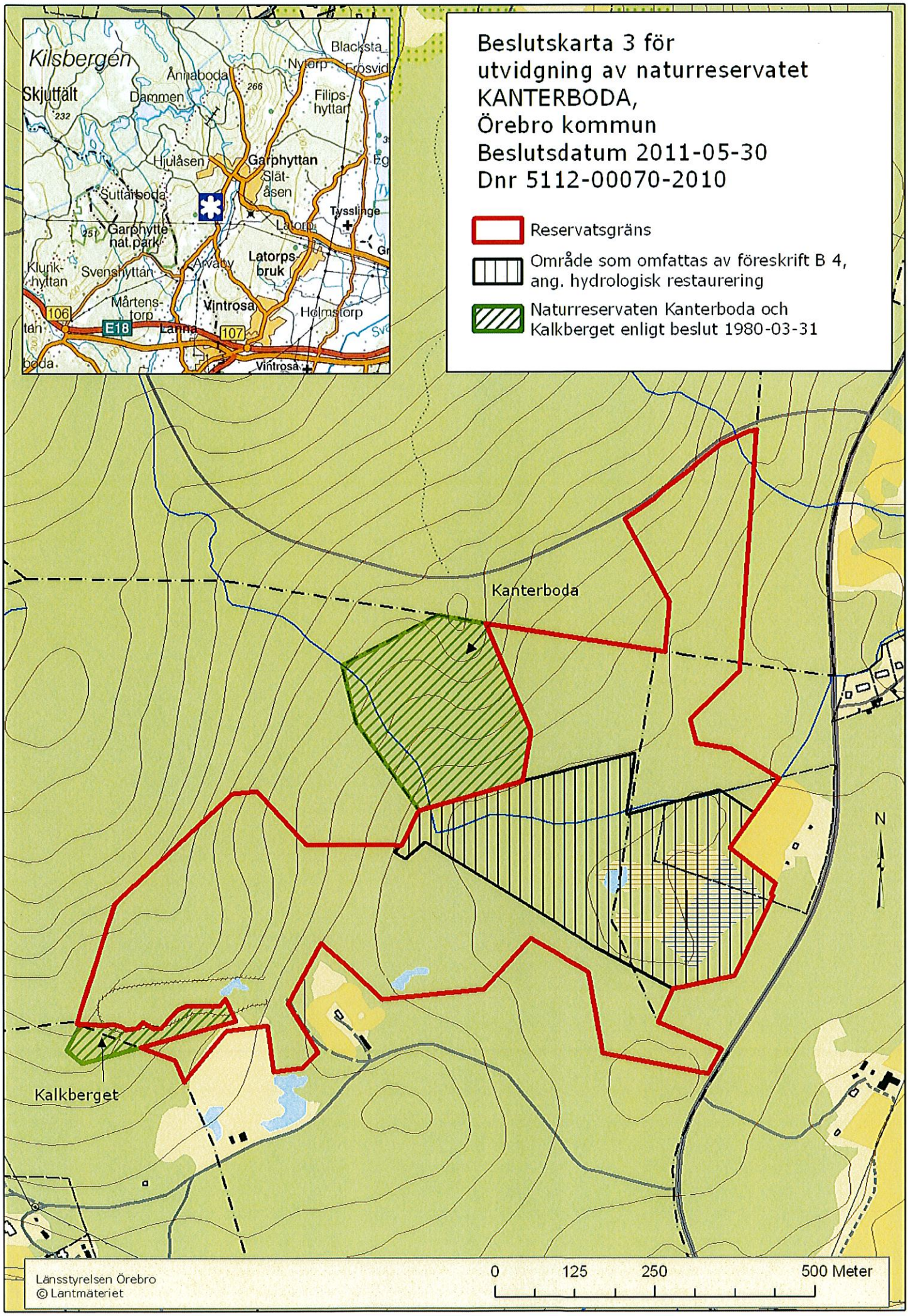

Länsstyrelsen Örebro
© Lantmäteriet